

ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ ΣΥΜΜΑΧΙΑ

Αθήνα, 4 Δεκεμβρίου 2025

ΕΡΩΤΗΣΗ

Προς την Υπουργό Πολιτισμού

ΘΕΜΑ: «Διεκδίκηση και επαναπατρισμός του Λέοντα του Πειραιά – Το σύμβολο του ιστορικού Porto Leone πρέπει να γυρίσει εκεί που ανήκει»

Η ιστορία του μεγαλύτερου και σημαντικότερου λιμανιού της χώρας μας, έχει τις ρίζες της στην αρχαιότητα, με την περιοχή να κατοικείται ήδη από τους πρώιμους ιστορικούς χρόνους και να ακμάζει ιδιαίτερα τον 5ο αιώνα π.Χ. επί Θεμιστοκλή, ο οποίος σχεδίασε την οχύρωσή του, μετατρέποντάς τον σε ναυτική και εμπορική υπερδύναμη. Το λιμάνι του Πειραιά αποτελεί, όχι απλώς το κομβικότερο σημείο θαλάσσιων μεταφορών στην Ελλάδα, αλλά ένα σημείο συνάντησης πολιτισμών και θαλάσσιων παραδόσεων, για παραπάνω από είκοσι αιώνες.

Στην καρδιά αυτής της μακραίωνης ιστορικής διαδρομής, βρίσκεται ένα σύμβολο που διαμόρφωσε τόσο την ταυτότητα της πόλης, όσο και τη διεθνή της αναγνωσιμότητα: Ο **Λέων του Πειραιά**, το μαρμάρινο γλυπτό που δέσποζε επί αιώνες στην είσοδο του λιμανιού. Ένα αριστούργημα της αρχαίας τέχνης, η παρουσία του οποίου ήταν τόσο σημαίνουσα, ώστε ολόκληρο το λιμάνι ήταν γνωστό σε Ευρωπαίους, ναυτικούς και χαρτογράφους, με τη χαρακτηριστική ονομασία “Porto Leone”, δηλαδή Λιμάνι του Λιονταριού. Ακόμη και οι Οθωμανοί το αποκαλούσαν Ασλάν Λιμάνι («Λιμάνι του Λιονταριού») και η παρουσία του ήταν τόσο επιβλητική, που σύμφωνα με τις μεσαιωνικές παραδόσεις, το άγαλμα είχε «υπερφυσικές» ιδιότητες, όπως τη δύναμη να προκαλεί τρόμο ή ακόμα και δυσάρεστα γεγονότα σε όσους το κοιτούσαν επίμονα.

Το συγκεκριμένο μνημείο, που πιθανότατα χρησιμοποιούνταν και ως κρήνη, χρονολογείται περίπου στον 4ο αιώνα π.Χ., ενώ οι χαραγμένες σε αυτό ρούνικες επιγραφές του 11ου αιώνα μ.Χ., αποτελούν σπάνιο τεκμήριο της παρουσίας Σκανδιναβών μισθοφόρων («Βαράγγων»), πιθανόν κατά την επίσκεψη του Βασίλειου Βουλγαροκτόνου στην Αθήνα το 1018, προσδίδοντας του ακόμη μεγαλύτερη ευρωπαϊκή πολιτιστική αξία.

Δυστυχώς, παρά την εξαιρετική καλλιτεχνική, ιστορική και εθνολογική του σημασία, το γλυπτό αυτό, κατά την εκστρατεία του στρατού της Βενετίας στην Αττική, το 1687, αποσπάστηκε βίαια από τον στρατηγό Φραντσέσκο Μοροζίνι –τον ίδιο που λίγο νωρίτερα είχε προκαλέσει ανυπολόγιστη καταστροφή στον Παρθενώνα– και

μεταφέρθηκε στη Βενετία, ως λάφυρο πολέμου. Η πράξη αυτή δεν είχε κανέναν απολύτως πολιτιστικό ή επιστημονικό σκοπό, αντιθέτως αποτέλεσε μια ωμή επίδειξη ισχύος, μια πράξη λεηλασίας. Έκτοτε, το λιοντάρι παραμένει μακριά από τον φυσικό και ιστορικό του τόπο, κοσμώντας τον ναύσταθμο της Βενετίας, στο Αρσενάλε και αποτελώντας ένα από τα πιο γνωστά αξιοθέατα της περιοχής.

Οι πρώτες επίσημες ελληνικές κινήσεις για την επιστροφή του, καταγράφονται ήδη από την προπολεμική περίοδο, κατά την περίοδο της κυβέρνησης Μεταξά, με το θέμα να επανέρχεται το 1945, μέσω της εφημερίδας «Φωνή του Πειραιά» καθώς, σύμφωνα με το σχετικό δημοσίευμα, ο τότε υπουργός Πρωτευούσης Κοτζιάς, έθεσε ερώτημα στο Υπουργείο Παιδείας. Εν συνεχεία, ιδρύθηκε από τον Απόστολο Δρόμβο η «Επιτροπή Επιστροφής του Λέοντος», χωρίς όμως να υπάρξει αποτέλεσμα, ενώ παράλληλα, ανατέθηκε στο γλύπτη Γιώργο Μέγκουλα, η κατασκευή πιστού αντίγραφου -με σκοπό την ανταλλαγή και την τοποθέτηση του πραγματικού στη θέση του-, το οποίο βρίσκεται σήμερα στην είσοδο του λιμανιού, στη λεγόμενη «μπούκα». Η τελευταία προσπάθεια αναβίωσης της εν λόγω επιτροπής, έγινε το 2012, με πρωτοβουλία του τότε Αντιπεριφερειάρχη Πειραιά κ. Στέφανου Χρήστου. Έκτοτε, δεν έχει αναληφθεί από την ελληνική πλευρά, συστηματική θεσμική και στοχευμένη πρωτοβουλία διεκδίκησης, εν αντιθέσει με τη διεθνή πρακτική της χώρας μας σε παρόμοιες περιπτώσεις.

Σήμερα που τόσο η εγχώρια κοινωνία όσο και η διεθνής κοινότητα δείχνουν πλέον αυξημένη ευαισθησία απέναντι στην αποκατάσταση ιστορικών αδικιών και στον επαναπατρισμό πολιτιστικών θησαυρών, η περίπτωση του Λέοντα του Πειραιά επανέρχεται με ένταση στο προσκήνιο. Τοπικοί φορείς, ιστορικοί και πολίτες του Πειραιά έχουν εκφράσει δημόσια την ανάγκη να επιστρέψει στον τόπο απ' όπου αφαιρέθηκε, ενισχύοντας το αίτημα για θεσμική παρέμβαση της Πολιτείας. Κατά συνέπεια:

Επειδή, η απώλεια του Λέοντα, δεν συνιστά απλώς ένα τοπικό ζήτημα· αλλά εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο της συστηματικής αφαίρεσης ελληνικών πολιτιστικών αγαθών, από ξένες δυνάμεις, κατά την Οθωμανική και μεταγενέστερες περιόδους,

Επειδή, η Ελλάδα έχει διαχρονικά καταφέρει σημαντικούς επαναπατρισμούς αρχαιοτήτων και έχει πολυεπίπεδα διεκδικήσει τα Γλυπτά του Παρθενώνα, τόσο μέσω διπλωματικών επαφών, όσο και αξιοποιώντας διεθνείς συμβάσεις,

Επειδή, ο Λέων του Πειραιά, αποτελεί ένα σύμβολο με τεκμηριωμένη ιστορική, τοπική και εθνική σημασία, που θα έπρεπε να επιστρέψει στο φυσικό του χώρο, απαιτείται άμεσα να ενταχθεί στον επίσημο σχεδιασμό επαναπατρισμών του Υπουργείου Πολιτισμού.

Ερωτάται η αρμόδια Υπουργός:

- 1. Προτίθεται το Υπουργείο Πολιτισμού να αναλάβει επίσημη πρωτοβουλία για τον επαναπατρισμό του Λέοντα του Πειραιά, και να συγκροτήσει επιστημονική επιτροπή (αρχαιολόγων, ιστορικών, νομικών) για τη συστηματική τεκμηρίωση της ελληνικής διεκδίκησης, συμπεριλαμβανομένης**

- της αξιοποίησης τόσο της διεθνούς πρακτικής όσο και των διεθνών συμβάσεων όπως η UNESCO 1970 και η UNIDROIT 1995, αλλά και των κυρωθεισών από τη χώρα μας Συμβάσεων του Συμβουλίου της Ευρώπης;
2. Αν όχι, ποιοι είναι οι λόγοι που ένα τόσο εμβληματικό μνημείο δεν θεωρείται προτεραιότητα;
3. Έχουν υπάρξει έως σήμερα διερευνητικές ή επίσημες επαφές με τις ιταλικές αρχές ή με θεσμικούς φορείς της Βενετίας, σχετικά με την επιστροφή του μνημείου; Αν ναι, ποιο ήταν το περιεχόμενο και η πρόοδος αυτών των επαφών;

Οι Ερωτώντες Βουλευτές

Μαμουλάκης Χάρης

Βέττα Καλλιόπη

Δούρου Ειρήνη

Ζαμπάρας Μιλτιάδης

Μεϊκόπουλος Αλέξανδρος

Μπάρκας Κωνσταντίνος

Νοτοπούλου Κατερίνα

Παπαηλιού Γιώργος

Παππάς Νίκος

Τσαπανίδου Πόπη

Ψυχογιός Γεώργιος